

3. BÖLÜM: ŞİRK TÜRLERİ

"Onlara (müşriklere) yeri ve gökleri kimin yarattığını,
Güneş'e ve Ay'a kimin boyun eğdirdiğini sorsan,

"Allah" derler.

O halde, nasıl döndürülüyorlar?"

(Kur'ân, Ankebut suresi, 61. ayet)

Müşrik demek, Allah'a inanmayan insan demek değildir. Müşrik, Allah'a şirk koşan, yani O'nunla birlikte birtakım başka ilahlar edinen kişidir. Bütün müşriklerde Allah inancı vardır. Bu bölümde, şirk türlerini inceleyeceğiz. Yani, Allah'ın yanında kimlerin ne şekilde ilahlaştırılabildiğinden bahsedeceğiz.

ÖLÜLERİ ALLAH'A ŞİRK KOŞMA

**"O kafirler (müşrikler), benim kullarımı,
benim yanımda evliya (veliler, dostlar) edindiklerini mi
zannettiler?"**

(Kur'ân, Kehf suresi, 102. ayet)

Kur'ân inmeden önce, "Allah" ismi; yeri, gökleri ve insanları yaratmış olan, insanları yerden ve gökten rızıklandıran, yağmuru yağdıran, öldüren ve hayat veren, işleri yürüten, her şeyi yöneten, çok bilgili olan, en yüce ilah için müşrik Araplar tarafından kullanılıyordu. Şu aşağıdaki ayetlerde, müşriklerin Allah'ı bu şekilde tarif ettikleri anlatılmaktadır:

- Yunus suresi, 31. ayet
- Mü'minun suresi, 84-89. ayetler
- Ankebut suresi, 61. ve 63. ayetler
- Lokman suresi, 25. ayet
- Zumer suresi, 38. ayet
- Zuhuf suresi, 9. ve 87. ayet

Muhammed Peygamber, etrafındaki müşrikleri Allah'ın varlığına inandırmaya çalışmamıştır. Çünkü onlar zaten Allah'ın varlığına inanıyorlardı. Peygamberimiz müşriklere sadece Allah'a kulluk etmeleri ve O'ndan başka bir ilah edinmemeleri gerektiğini anlatmıştır. Müşrik Arapların Allah'a şirk koştuğu putların bir kısmı eskiden yaşayıp ölmüş büyük insanlardı. O günkü müşriklerin ahiret inancı yoktu ve ölen kişinin ruhunun bedeninden ayrılarak dünyada bir şekilde yaşamaya devam ettiğine inanıyorlardı. Onları müşrik haline getiren şey, Allah katında itibarı olan büyük insanların ruhlarının kendilerine yardımcı olabileceğini düşünmeleriydi.

Kur'ân'da müşrik Arapların inancı hakkında şu bilgiler verilmektedir:

- "Allah'ın yanında, dua ettikleri (putlar), bir şey yaratamazlar; (aksine) kendileri yaratılmışlardır ve onlar, diri değil ölüdürler ve ne zaman diriltileceklerinin de farkında değildirler." (Kur'ân, Nahl suresi, 20-21. ayetler).
- "Allah'ın yanında, kendilerine kıyamet gününe kadar cevap veremeyecek olan kimselere dua eden kişiden daha sapkın kim olabilir? O yalvardıkları kimseler, onların dualarından habersizdirler. (Kıyamet günü) İnsanlar toplatıldığı zaman, (yalvardıkları kişiler) onlara (müşriklere) düşman olur ve onların kulluklarını inkar eden kimseler olur." (Kur'ân, Ahkaf suresi, 5-6. ayetler).
- "O'nun (Allah'ın) yanında evliya (veliler) edinen kimseler (müşrikler) şöyle derler: Biz onlara, sırf bizi Allah'a iyice yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz." (Kur'ân, Zümer suresi, 3. ayet).
- "Onlar (müşrikler), Allah'ın yanında, kendilerine ne zararı ne de faydası olan şeylere kulluk ediyorlar ve şöyle diyorlar: Bunlar Allah katında bizim şefaathçilerimizdir." (Kur'ân, Yunus suresi, 18. ayet).

Görüldüğü gibi, Allah'a daha yakın olabilmek için itibarlı kişilerin ruhlarından yardım istemek, onların Allah katında torpil yapabileceğini ve birilerini kayırabileceğini düşünmek şirktir.

Kur'ân'a göre, kendilerinden aracılık beklenen ölü insanlar, kıyamet günü bu tapınmadan habersiz olduklarını söyleyeceklerdir: "Onların hepsini toplayacağımız ve sonra müşriklere, siz ve koştüğünüz ortaklar yerinize, diyeceğimiz gün; artık aralarını açmışsınız. Koştukları ortaklar şöyle der: Bize kulluk ediyor değildiniz. Sizinle bizim aramızda şahit olarak Allah yeter. Biz sizin kulluğunuzdan habersizdik." (Kur'ân, Yunus suresi, 28-29. ayetler). Kur'ân, ölülerin güç ve akıldan yoksun olduğuna işaret eder: "Yoksa Allah'ın yanında şefaathçiler mi edindiler? De ki: Ya onlar bir şeye sahip değillerse ve akledemiyorlarsa?" (Kur'ân, Zümer suresi, 43. ayet).

Ölüleri Allah'a şirk koşmanın bir örneği de, Hristiyanların İsa'yı bir ilah olarak kabul etmeleri ve dualarında ona seslenmeleridir. Halbuki İsa Peygamber ölmüştür ve bu nedenle, insanların kendisine yönelik yakarılarından tümüyle habersizdir. Bu gerçek, Kur'ân'da şu şekilde ifade edilmektedir: "Allah (kıyamet günü) buyurduğu zaman: Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara, beni ve annemi Allah'ın yanında iki ilah edinin, diye sen mi söyledin? İsa da şöyle der: Seni tenzih ederim! Benim için hak olmayan bir şeyi söylemem bana yakışmaz. Onu söylemiş olsaydım, sen bilirdin. Sen, nefsimdekini bilirsin. Ben, sendekini bilemem. Sen gizlilikleri çok iyi bilensin. Ben onlara ancak, benim de Rabbim sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin, diye bana emrettiğin şeyi söyledim. İçlerinde olduğum müddetçe, onların üzerinde şahit idim. Beni vefat ettirdiğin zaman, onların üzerinde gözetleyici Sen oldun ve Sen, her şeye şahitsin." (Kur'ân, Maide suresi, 116-117. ayetler). Allah her şeyden haberdar olduğu halde İsa'yı konuşurmakta ve bu bilgiyi bize iletmektedir. İsa'nın diliyle bize verilen mesajı iyi anlamamız gerekir.

"Peygamberi Allah'a Şirk Koşma" başlığı altında, İsa Peygamber'in ilahlaştırılması hakkında daha geniş bilgi verilecektir.

"Allah'ın yanında, kendilerine kıyamet gününe kadar cevap veremeyecek olan kimselere dua eden kişiden daha sapkın kim olabilir?"

O yalvardıkları kimseler, onların dualarından habersizdirler.

(Kıyamet günü) İnsanlar toplatıldığı zaman, (yalvardıkları kişiler) onlara (müşriklere) düşman ve onların kulluklarını inkar eden kimseler olur."

(Kur'ân, Ahkaf suresi, 5-6. ayetler)

MELEKLERİ ALLAH'A ŞİRK KOŞMA

Müşrik Araplar, Allah'ın kızları olarak gördükleri meleklerden de şefaah dilenmişlerdir (Kur'ân, Necm suresi, 19-29. ayetler; Saffat suresi, 149. ve 150. ayet; Furkan suresi, 17. ve 18. ayet; Sebe suresi, 40. ve 41. ayet).

Ötüler, işitemez; ama melekler işitebilir. Öyleyse, Allah katında hatırı sayılan meleklerden yardım istemek mantıklı mıdır? Kur'ân'a göre, bu da başka bir şirk türüdür. Çünkü dua edilmeye layık olan yalnızca Allah'tır (Kur'ân, Rad suresi, 14. ayet). Allah'ın her şeye gücü yeter. Kimse O'ndan daha merhametli değildir. Kullarına çok yakındır, onları işitir ve görür; her şeyi bilir. Allah'a doğrudan dua etmek dururken, O'nun yarattığı varlıklara yönelip yakarmak doğru olmaz.

"Allah'ın yanında başka bir ilah edinip de ona dua etme."

(Kur'ân, Şuara suresi, 213. ayet)

DİN ADAMLARINI ALLAH'A ŞİRK KOŞMA

"Onlar hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i,

Allah'ın yanında rabler edindiler.

Oysa, tek bir ilaha kulluk etmekle emrolunmuşlardı."

(Kur'ân, Tevbe suresi, 31. ayet)

Kur'ân'da Yahudiler ve Hristiyanların din adamlarını Allah'a şirk koştığı ifade edilmektedir. Çünkü onlar, din adamlarının yorumlarını, açıklamalarını ve koydukları hükümleri Allah'ın vahyi ile aynı değerde görmektedirler.

Yahudilik'te Allah'ın vahyi ve ilhamı sayılan kutsal kitaba Tanah adı verilir ve bu kitabın Torah bölümünün Musa'ya inen vahyi içerdiği kabul edilir. Ancak çoğu Yahudi'ye göre; Tanah yetersizdir ve halkın onu anlayabilmesi için din adamlarının yazdığı midraş adı verilen tefsir kitaplarına ihtiyaç vardır. Ayrıca Yahudilerin çoğu, Allah'ın Musa'ya bir taraftan Torah'ı verirken, diğer taraftan Torah'ın açıklamasına ve nasıl uygulanacağına ilişkin bilgileri de ayrıca vahyettiğine inanmaktadırlar. Başlangıçta kutsal kitaba dahil edilmediğine ve nesilden nesile sadece sözlü olarak aktarıldığına inanılan bu bilgiler, sonradan yazıya geçirilmiştir. Mişna (ikileme) adı verilen söz konusu metinler, bazı Yahudiler tarafından reddedilirken, ana Yahudi mezhebi olan Rabbinik Yahudilik'te, Mişna, Torah ile eş değer görülmektedir. Mişna üzerine Yahudi din adamları tarafından yapılan yorumlar ve açıklamalar, Talmud

isimli kitaplarda yer almaktadır. Tüm bu kitaplarda, Tanah'ta olmayan bazı dini hükümlere, ahlaki yorumlara ve tuhaf hikayelere rastlamak mümkündür.

Kısacası, Allah'ın vahyini açıklamak üzere din adamlarınca yazılan kitaplar, zamanla vahiyle aynı değerde görülmeye başlanmış ve hatta günlük yaşamda vahiyden daha belirleyici hale gelmiştir. Böylece, Kur'an'ın ifadesiyle, din adamları Allah'ın yanında rab edinilmiştir.

Katolik Hristiyanlar, İsa'nın vekili olarak kabul ettikleri papanın dini konularda yanılmaz olduğuna ve belirlediği esasların da bağlayıcı olduğuna inanırlar. Papa ve diğer piskoposlar bir kimseyi Hristiyan cemaatinden kovabilir. Buna aforoz denir. Ayrıca Katolik din adamları, insanlara günahlarının Tanrı tarafından bağışlandığını söyleyebilmektedir. Hristiyanlıkta, hayatıyla insanlara güzel bir örnek olduğuna ve çeşitli kerametler gösterdiğine inanılan kişiler aziz ilan edilmekte ve bu kimselere dua edilerek onlardan yardım istenebilmektedir. Tüm bunlar din adamlarının Allah'a şirk koşulmasının birer örneğidir. Çünkü yanılmaz olan sadece Allah'tır. Dinde hüküm koyma yetkisi de Allah'a aittir. Günahların hesabını soracak olan da, dilerse günahları bağışlayacak olan da O'dur. Yalnızca O'na dua etmemiz gerekir.

PEYGAMBERİ ALLAH'A ŞİRK KOŞMA

"Onlar hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i,

Allah'ın yanında rabler edindiler.

Oysa, tek bir ilaha kulluk etmekle emrolunmuşlardı."

(Kur'ân, Tevbe suresi, 31. ayet)

İsa Peygamber'in ölümünden sonra, onun hayatını ve insanlara ilettiği mesajları anlatan İnciller yazılmıştır. İlk yazılan İncillerde, yani Markos, Matta ve Luka İncillerinde Tanrı'nın bir tek olduğu vurgulanır ve İsa'dan, Tanrı'nın peygamberi ve bilgisi sınırlı bir kulu olarak bahsedilir. Bu İncillere, Sinoptik İnciller adı verilmektedir. İlk yazılan İncillerde geçen bazı ayetler şöyledir:

"Onların tartışmalarını dinleyen ve İsa'nın onlara güzel bir cevap verdiğini gören bir din bilgini yaklaşır ona, 'Tüm buyrukların en önemlisi hangisidir?' diye sordu. İsa şöyle karşılık verdi: 'En önemlisi şudur: Dinle, ey İsrail! Tanrımız olan Rab tek Rab'dir. Tanrının olan Rabbi bütün yüreğinle, bütün canınla, bütün aklınla ve bütün gücünle sev.'" (Markos İncili, 12/28-30) "Din bilgini İsa'ya, 'İyi söyledin, öğretmenim. Tanrı tektir ve O'ndan başkası yoktur, demekle doğruyu söyledin.' dedi." (Markos İncili, 12/32) "İsa onlara şöyle dedi: 'Başka yerlere, yakındaki kasabalara gidelim; oralarda da, Tanrı'nın sözünü duyurayım. Bunun için çıkıp geldim.'" (Markos İncili, 1/38) "Onu (İsa'yı) tutuklamak istedilerse de, halkın tepkisinden korktular. Çünkü halk, onu peygamber sayıyordu." (Matta İncili, 21/46) "Sabah çok erkenden, ortalık

henüz ağarmadan İsa kalktı, evden çıkıp ıssız bir yere gitti, orada dua etmeye başladı." (Markos İncili, 1/35),

İlk yazılan İncillerde geçen "Tanrı'nın oğlu" ve "rab" ifadeleri, tevhit inancına aykırı ifadeler olarak görülmemelidir. "Tanrı'nın oğlu" ifadesi, bu İncillerde tüm inanan insanlar için kullanılır ve Tanrı'nın da tüm inanan insanların babası olduğu anlatılır. "Ama siz düşmanlarınızı sevin, iyilik yapın, hiçbir karşılık beklemeden ödünç verin. Alacağınız ödül büyük olacak, En Yüce Olan'ın oğulları olacaksınız." (Luka İncili, 6/35) "Dikkat edin! Yapmanız gereken doğru işleri gösteriş için insanların gözü önünde yapmayın. Öyle yaparsanız, göklerdeki Babanızdan ödül alamazsınız." (Matta İncili, 6/1). İlk yazılan İncillerde geçen "rab" kelimesi (κύριος) de, İsa'nın dışında pek çok farklı kimse için "efendi, bey" anlamında kullanılmıştır (Matta İncili, 18/25 ve Luka İncili, 16/3).

İlk İncillerden sonra yazılan Yuhanna İncili'nde ise İsa, "başlangıçtan beri var olan nur", "her şeyin onun vesilesiyle yaratıldığı insanüstü bir varlık", "Tanrı'nın insan sureti kazanmış olan oğlu" ve hatta "Tanrı'nın kendisi" olarak anlatılmıştır. Yuhanna İncili'nden itibaren "baba" ve "oğul" kelimeleri de tevhit inancına aykırı olacak şekilde kullanılmıştır. Yuhanna İncili'nde yer alan bazı ifadeler şöyledir: "Başlangıçta söz vardı ve söz Tanrı'yla birlikteydi ve söz Tanrı'ydı. Başlangıçta o, Tanrı'yla birlikteydi. Her şey onun aracılığıyla var oldu, var olan hiçbir şey onsuz olmadı. Yaşam ondaydı ve yaşam insanların nuruydu. Nur karanlıkta parlar ve karanlık onu alt edememiştir... Dünyaya gelen, her insanı aydınlatan gerçek nur vardı. O, dünyadaydı, dünya onun aracılığıyla var oldu, ama dünya onu tanımadı." (Yuhanna İncili, 1/1-5, 9-10). "Tanrı'yı hiçbir zaman hiç kimse görmemiştir. O'nu, Baba'nın bağrında bulunan ve tanrı olan biricik oğul tanıttı." (Yuhanna İncili, 1/18) "(İsa) Tanrı'nın kendi Babası olduğunu söyleyerek kendisini Tanrı'ya eşit kılmıştı." (Yuhanna İncili, 5/18). "(İsa şöyle dedi) Ben ve Baba biriz." (Yuhanna İncili, 10/30).

Dört İncil (Markos, Matta, Luka ve Yuhanna) dışında kalan İncil metinleri arasında, özellikle Pavlus tarafından yazılmış olanlar, İsa'nın Allah'a şirk koşulmasında önemli rol oynamıştır. Pavlus şöyle der: "Tek bir rab vardır, o da İsa Mesih'tir. Her şey onun aracılığıyla yaratılmıştır, biz de onun aracılığıyla yaşıyoruz." (1 Korintliler, 8/6).

"Allah'ın kendisine peygamberlik verdiği bir insanın,

'Allah'ın yanında bana da kulluk edin.'

demesi mümkün değildir."

(Kur'ân, Ali İmran suresi, 79. ayet)

(Allah'ım!)

Yalnızca sana kulluk ederiz ve yalnızca senden yardım dileriz.

(Kur'ân, Fatıha suresi, 5. ayet)